

Mietteitä vuoden vaihtuessa

On alkanut vuosi
taas aivan uusi!
On kinkku jo syöty
ja roskissa kuusi!

Oli liittomme
mahtava juhlavuosi.
Sitä valtiovaltakin
kehui ja suosi!
Kun ne huomasi:
Niillä on liris talo,
ja aatekin kaikilla
aivan jalo!

On se mukava olla
suomalainen!
Sukupuoli vaik' olisi
mies tai nainen!
Elää Suomessa - sehän
se onni on!
Ja kaukana
maailma levoton.

Hilkka Nieminen

1 • 2007

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Tammikuu

Hilkalla Suomen ensimmäinen Brailino

Televisio siirtyy digiaikaan

Jyväskylän Kuntoutumiskeskus 25 vuotta

Sisältö:

Pääkirjoitus: Uusi tekniikka antaa paljon, mutta myös vaatii.....	2
Brailino toi elämään uuden ulottuvuuden.....	4
Pistekirjoitusta ei voida korvata äänitteillääkään.....	6
Viisi kysymystä.....	7
Kirjanystävä sai kunniakirjan.....	8
Skype on monipuolinen puhelin.....	10
Leiritiedote.....	12
Sinikka mukaan Kuntoutumistyön kehittämisprojektiin.....	12
Lakimiehen palsta: Kuurosokea lentomatkustajana.....	13
Irman palsta: Maukas jauhelihamureke.....	14
Suomen televisio siirtyy digiaikaan..	15
Digi-tv-muistilista.....	17
Kuntoutumiskeskus täytti 25-vuotta..	18
Runo: Mietteitä vuoden vaihtuessa....	20

Kuluva vuosi 2007 on Suomen itsenäisyyden 90-vuotisjuhlavuosi. Tänä vuonna on myös kulunut 100 vuotta Suomen ensimmäisistä eduskuntavaaleista. Seuraavat eduskuntavaalit toimitetaan 18.3.2007.

Kannessa **Hilkka Hyötylä** uuden Brailinonsa kanssa.
Kuva: **Kalle Kiviniemi**.

Tuntosarven nro 2/2007 aineiston viimeinen jättöpäivä keskiviikkona 7.2. Teema: Kommunikaatio

TUNTOSARVI 33. vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry.
Toimitus: Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Wetterstrand, puh. (09) 54953521, matkap. 040 73 2026, tekstip. (09)54953526, faksi (09) 54953517, sähköp: tiedotus@kuurosokeat.fi
Toimitusneuvosto: Riitta Ruissalo (pj), Tuula Hartikainen, Unto Honkanen, Päivi El-Gharb, Anu Mikkola, Raili Karisaari (siht), Tuija Wetterstrand (päätoimittaja).
Hinta: Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ja/tai sähköisenä versiona. Ruotsinkielinen Känselfrödet ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella.
Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, puh. (09) 5495 350, tekstipuh. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, sähköp. kuurosokeat@kuurosokeat.fi Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45. **Internet:** www.kuurosokeat.fi.
Painopaikka: Cityoffset, Tampere

Uusi tekniikka antaa paljon, mutta myös vaatii

Tämä vuosi on historiallinen Suomen Kuurosokeat ry:n lehtitoiminnassa. Äänilehdet ja viitotut videot on alettu tuottaa digitaalisessa muodossa: äänilehdet cd-levyillä Daisy-julkaisuihin ja viitotut videot DVD-levyillä. Ensimmäiset Daisy-Uutislehdet ovat jo lähteneet tilaajille. Tämä Tuntosarvi on ensimmäinen, josta tehdään sekä Daisy-cd että DVD.

Ensimmäiset palautteet Daisy-lehdestä ovat olleet erittäin positiivisia. Äänen laatu on C-kasetteihin verrattuna parantunut huomasti. Daisy-laitte tarjoaa myös monipuoliset mahdollisuudet selata lehteä sekä säätää äänen voimakkuutta, sävyä ja nopeutta. Myös DVD:llä selausmahdollisuudet paranevat, samoin äänen ja kuvan laatu.

Daisy-äänilehdet luetaan nykyisin yhdistyksen omassa studiossa, missä myös videot kuvataan. Lukijoina ovat totuttuun tapaan tiedottaja ja toimittaja, eli lehtiä lukee oikea ihminen. Toimintakalenterin kohdalla aiotaan selvittää puhesynteesin mahdollisuutta. Luettelonomaisessa tekstissä ihmisäänelle ei ole samanlais-

ta tarvetta kuin lehdissä tai kirjoissa. Kaikki palaute on edelleen tervetullutta ja toivottavaa. Vain palautteen avulla voimme kehittää toimintaamme.

Siirtyminen digitaalisiin tiedonsiirto- ja tallennusmenetelmiin on ollut ripeää viimeisten vuosien aikana. Kuurosokeiden tiedonsaantia digitaaliset menetelmät ovat yleensä parantaneet. Apuvälineillä voidaan säätää kuvaa, ääntä ja tekstin kokoa kullekin sopivaksi.

Toisaalta uuden tekniikan tulo myös vaatii paljon. Täytyy ostaa uusia laitteita. Laitteita pitää myös oppia käyttämään. Uusien laitteiden käytössä ja uuden tekniikan haltuunotossa tulee pulmatilanteita ja ne pitää oppia ratkaisemaan. Onneksi on myös tahoja, mistä saa apua ja neuvoja. Kuurosokeilla on oma IT-tukensa ja Sonetti-verkostonsa. Kuurosokeat Daisy-kouluttajat neuvovat Daisy-laitteen käytössä.

Hyvää alkanutta vuotta kaikille toivotaen,
Tuija Wetterstrand
tiedottaja, Tuntosarven päätoimittaja■

Braillino toi elämään uuden ulottuvuuden

Hilkka Hyötylä näyttää mallia, miten matkapuhelinta ja Braillinoa käytetään. Kuva: Kalle Kiviniemi.

Tuija Wetterstrand

Braillino on matkapuhelimeen asennettava lisälaitte, jonka avulla täysin kuurosokeankin henkilön on mahdollista käyttää itsenäisesti matkapuhelinta pistenäytön ja pistenäppäinten avulla. **Hilkka Hyötylä** on ensimmäinen kuurosokea henkilö Suomessa, jolle keskussairaala on myöntänyt Braillinon apuvälineeksi.

Ennen haastattelupäivää lähetän Hilkan kännykkänumeroon koemielessä vahvistuksen haastattelun aika-aulusta. Saan pian vastauksen, että aika sopii hänelle. Ilmoitan, että viesti tuli hyvin perille, johon Hilkka vielä vastaa, että hän on tyytyväinen kännykkäänsä ja Braillinoon.

Tällaista viestien lähettämistä ja vastaanottamista pidetään lähes itsenäiselvyytenä. Hilkka Hyötylälle se on kuitenkin ollut mahdollista vasta muutaman kuukauden ajan. Siitä on vasta kaksi vuotta, kun Hilkka kuuli Braillinosta ensimmäistä kertaa. Ja vasta viime lokakuussa hän osti itselleen elämänsä ensimmäisen kännykän. Nyt Hilkka viestii Braillinon avulla kännykällä yhtä näppärästi kuin kuka tahansa. Käytön nopeaan omaksumiseen on varmasti auttanut tietokoneiden hyvä tuntemus. Hilkka oli ensimmäisiä kuurosokeita Suomessa, joka sai ja opetteli tietokoneen käytön 1990-luvun alkupuolella. Ennen tietokonetta tutuksi oli tullut Dialogos-laite.

Hilkan yhteydenpito sukulaisiin ja ystäviin on tiivistynyt ja helpottunut Braillinon myötä. "Anopin kanssa olen yhteydessä melkein joka päivä. Hän kyselee samalla myös **Karin** kuuluiset. Nyt voin vihdoin olla itsenäisesti yhteydessä ihmisiin. Enää en tarvitse tulkkia välittämään viestejä", Hilkka riemuitsee.

Pisteiden osaaminen edellytys käytölle

Hilkka kertoo, kuinka hän aikaisemmin oli kateellinen kuuroille siitä, että he

voivat vaivatta lähettää tekstiviestejä toisilleen. Hilkka alkoi kysellä tietoa siitä, miten viestien lähettäminen onnistuisi täysin kuurosokealta henkilöltä. IT-tuen **Seppo** ja **Kirsti Teron** sekä aluesihteerin **Marjatta Puromäen** avustuksella Hilkka sai tietoa Braillinosta. Prosessi laitteen saamiseksi lähti etenemään hitaasti mutta varmasti.

Vuoden 2006 keväällä Toimintakeskukseen saatiin vihdoin Braillino, ensin lainaksi ja sitten omaksi. IT-ohjaajat **Anne Metsäpuro** ja **Soile Silvennoinen** alkoivat opiskella sen käyttöä. "Keskussairaala vaati matkapuhelimen ja Braillinon kartoituksen, jolla varmistetaan, että Hilkka pystyy käyttämään Braillinoa niin, että siitä on hänelle todellista hyötyä. Meidän piti opiskella laitteen käyttö ennen kartoituksen tekemistä", kertoo Anne Metsäpuro. Anne ja Soile ovat myös opastaneet Hilkkaa Braillinon käyttöönotossa.

Braillinoa voidaan käyttää ns. 60-sarjan puhelimien kanssa, eli niissä on oltava Symbian-käyttöjärjestelmä. Matkapuhelimeen täytyy ensin asentaa Talks puheohjelma, joka tunnistaa kännykän näytöllä olevat kirjaimet. Kirjaimet ilmestyvät Braillinon näytölle pistekirjoituksena, 20 merkkiä kerrallaan. Viestit kirjoitetaan Braillinon pistenäppäimillä.

"Ensimmäinen edellytys laitteen käy-

tölle on se, että osaa riittävästi suomen kieltä. Täytyy osata lukea näytölle tulevat sanat ja ymmärtää niiden merkitys. Yhtä tärkeää on osata sekä lukea että kirjoittaa pistekirjoitusta", Anne Metsäpuro painottaa. "Täytyy myös osata hieman hahmottaa, että miten tekniset laitteet ylipäänsä toimivat. Eli kun painaa jostain napista, niin tietää, että siitä tapahtuu jotain tiettyä toimintoa. Lisäksi täytyy olla halua uuden omaksumiseen ja rohkeutta käyttää uusia laitteita", Anne selventää.

Hilkka Hyötylälle näiden asioiden hallinta ei tuottanut ongelmia, joten suosituspaperi keskussairaallalle tehtiin heti kartoituksen päätteeksi. Muutaman kuukauden odottelun jälkeen tuli vihdoin myönteinen vastaus. Hilkka Hyötylälle oli myönnetty Suomen ensimmäinen Braillino.

"Kaikissa Pohjoismaissa Braillinoja on käytössä tällä hetkellä yhteensä 50-60 kappaletta", kertoo laitteen maahan-tuojan edustaja **Rabbe Saxén**.

Käyttöönotto vaati harjoittelua

"Vähän tuntui alussa oudolta. Käyttöönotossa oli kaikenlaisia ongelmia ja tuli paljon uutta asiaa. Mutta halu oppia oli kova", Hilkka kertoo.

Moniin odottamattomiin tilanteisiin Hilkka on keksinyt itse ratkaisun, joihinkin myös yhdessä Annen ja Soi-

len kanssa. Puhelimen pin-koodin voi kirjoittaa kun puhelin on auki ja Hilka keksi laskea sataan, että koodin voi varmasti kirjoittaa. Puhelin menee välillä täysin jumiin, jolloin akun voi irrottaa hetkeksi. Useasti käytet-

tyjä painikkeita puhelimesta merkittiin sopivilla kännykkäkoruilla.

"Ensimmäisen viestin lähettäminen jännitti, mutta nyt kaikki sujuu jo rutii- nilla!", Hilka kertoo tyytyväisenä. ■

Pistekirjoitusta ei voida korvata äänitteilläkään

Heli Viita

Tammikuun 4. päivänä vietimme jälleen koko maailman pistekirjoituspäivää. Näkövammaisten Keskusliitto korosti tiedotteessaan tällä kertaa, että pistekirjoitusta ei voida täysin korvata muilla lukemisen ja kirjoittamisen menetelmillä, esimerkiksi ää- neen luetuilla teksteillä. Onkin niin, että vaikka puhutun tekstin tallennus- ja kuuntelutekniikat sekä mustatek- tin suurennustekniikat ovat kehitty- neet paljon viime aikoina, kohoilee pistekirjoitus sormien alla edelleen toimivasti ja on kaikin tavoin ajankoh- tainen kirjoitusjärjestelmä.

Tuntosarven ja Uutislehden lukijat voivat saada lehtensä nyt myös laa- dukkaana Daisy-äänitteenä, joka on digitaalinen eli sähköinen ihmisäänen tallenne. Daisy-äänitettä on helppo käyttää, ja se kuuluu selkeästi. Sitä voi kuunnella joko tietokoneella tai erityisellä Daisy-kuuntelulaitteella,

jonka saa lainaksi Celia-kirjastosta. Tämä ei kuitenkaan hyödytä kuuroja eikä kaikkia heikosti kuulevia. On myös niitä, jotka kokevat luetun teks- tin kuuntelemisen apuvälineillä työ- lääksi ja raskaaksi. Toisaalta lukija saattaa haluta kokea tekstien sano- maa ihan itse, ilman toisen lukijan te- kemää äänellistä valmista tulkintaa. Esimerkiksi taidetekstien kuten ro- maanien kuunteleminen luettuna saattaa vähentää kuuntelijan omaa tekstin tulkintakokemusta. Eräistä lukijatutkimuksista onkin käynyt ilmi, että monet sokeat lukevat romaanei- ta ja muita taidetekstejä mieluummin pistekirjoitettuna kuin kuuntelevat niitä valmiiksi luettuina. Pistekirjoitus tarjoaa heille tuntoaistin kautta toimi- van, hienon vaihtoehdon tekstin luke- miseen ja kokemiseen omaehtoisesti ilman, että toisen lukijan ääni värittää ja tulkitsee sitä mukana.

Tietokoneen puhesynteesin eli ko-

neellisen puheen kuunteleminen saat- taa myös olla hankalaa – osalle se on jopa mahdotonta. Vaikka koneää- nitekniikkaa on kehitetty jo hyväksi, kaikki kuulon apuvälineillä kuuntele- vat eivät saa selvää koneäänestä. Induktio auttaa siinä tilanteessa usei- ta, mutta sekään ei riitä kaikille teks- tin tarkkaan lukemiseen. Tilannetta parantaa huomattavasti, jos tekstiä voi lukea yhtäaikaan pistenäytöltä, kun sitä kuuntelee puhesynteesinä. Lu- keminen on silloin kevyttä ja tarkkaa, koska sormet tarkentavat pistekirjoi- tettuna ne sanat, joita ei kuule kuulo- laitteiden kautta. Tämä luo todellista tasa-arvoa tiedonsaannin ja viesti- misen mahdollisuuksiin myös kuulo- näkövammaisille.

Tekstin pelkkä kuunteleminen ei aina riitä muutenkaan. Eivät kuulevat ja näkevätkään käytä pelkkää kuunte- lemista esimerkiksi opiskelussaan tai lukiessaan tärkeitä tiedotteita. Eräs syy tähän on, että lukiessaan ihmi- nen palailee välillä tekstissä taakse- päin jonkin matkaa. Se on normaali ja hyvä keino varmistaa lukemaan- sa, painaa siitä erityisiä kohtia mie- leensä ja selventää vaikkapa pitkiä yhdyssanoja tai outoja vierasperä- isiä sanoja. Puhuttuna luettua kohtaa joutuu etsimään äänenkuuntelulaitteella eikä sen ja kuulemisen avulla löydä tiet- tyä tekstin sanaa yhtä nopeasti kuin luettaessa mustakirjoitusta silmillä tai pistekirjoitusta sormilla. ■

Viisi kysymystä

Koonnut Aatos Ahonen

1. Vantaan Varistossa pidetään vuo- sittain kansainvälinen huutokauppa. Mitä siellä kaupataan?
2. Missä suurkaupungissa J. W. Snell- mann syntyi?
3. Onko neumikirjoitus nuottikirjoitus- ta, vai maalauksen värien suunnitte- lua?
4. Minkä väristä on tyyppi?
5. Mikä laji on Japanin kansallisur- heilu?

Vastaukset:

1. Turkiksia
2. Tukholmassa
3. Nuottikirjoitusta
4. Väritöntä
5. Sumopaini ■

Kirjanystävä sai kunniakirjan

Oiva Hellman nouti kunniakirjansa keskustoimistolta 11. tammikuuta. Samalla pidettiin pienimuotoinen kahvitilaisuus. Kunniakirjan luovutti puheenjohtaja Tuula Hartikainen. Kuva: Raili Karisaaari

Tuija Wetterstrand

Oiva Hellmanille myönnettiin kunniakirja vapaaehtoistyöstä kuurosokeiden tiedonsaannin hyväksi. Myöntämisen peruste on Oiva Hellmanin aktiivinen toiminta kirjojen skannaajana, eli hän kopioi vapaaehtoistyönä kotonaan sellaisia kirjoja, joita näkövammaiset lukijat lukevat tietokoneensa avulla.

Oiva skannaa kirjoja skannerin ja tekstintunnistushjelman avulla, ja muuttaa ne elektroniseen muotoon. Kun koko kirja on skannattu ja Oiva on vielä kertaalleen oikolukenuk tekstin, on tiedos-

to valmis siirrettäväksi NKL:n Tiedonhallintapalvelun palvelimelle Asiakasjulkaisuihin, josta kaikki näkövammaiset tietokoneen käyttäjät voivat luetushjelman kautta hakea sen omalle tietokoneelleen. Luetushjelman avulla luettavia kirjoja kutsutaan elektronisiksi kirjoiksi eli e-kirjoiksi.

Oiva kuuluu skannaajien "aatelistoon"

"Virallinen toiminta täytti viime joulukuussa neljä vuotta", Oiva valotti taustaa. "Meitä oli joukko innokkaita lukijoita, joista osa oli jo skannannut kirjoja itselleen. Pähkäilimme, että miten saisimme jaettua kirjoja keskenämme. THP antoi palvelimen käyttöön, ja perusti hakemiston Postirobotille Asiakasjulkaisuja varten. Skannatut kirjat ovat vain näkövammaisten haettavissa, eikä niitä siirretä verkon ulkopuolelle. Näin toiminta ei riko tekijänoikeuksia."

Oiva kertoo, että tällä hetkellä aktiivisia skannaajia on noin 20. Joulukuun 2006 tilaston mukaan THP:n palvelimelle oli neljän vuoden aikana skannattu yhteensä 1655 julkaisua. Hakuja niistä oli tehty peräti 43 742. Oiva itse on skannannut noin 220 julkaisua, joista on tehty 5111 hakua. Oiva Hellman kuuluu siis skannaajien aatelistoon, aktii-

visimpien skannaajien joukkoon, jonka palvelimelle siirtämät teokset myös kiinnostavat lukijoita.

"Minun alaani ovat erityisesti maailmankirjallisuuden helmet ja suomalaiset klassikot", Oiva paljastaa.

Aukeama kymmenessä sekunnissa

Kirjojen skannaaminen vaatii keskittymistä ja tarkkuutta. Kirja skannataan aukeama aukeamalta. Joka aukeaman jälkeen kirja täytyy nostaa ylös skannerilta eli kuvanlukijalta ja kääntää esiin uusi aukeama. "Virkeimmillään tahti on lähes 400 sivua tunnissa, aukeamaa kohden kuluu keskimäärin 10 sekuntia", Oiva luettelee.

Oiva Hellmanin suurin yksittäinen skannausurakka tähän mennessä on ollut Tuhannen ja yhden yön tarinat. "Kuusi osaa, yhteensä yli 3 000 sivua."

"Nyt käytössäni oleva skanneri on jo kolme vuotta vanha ja vetelee viimeisiä. Olen jo harkinnut uuden laitteen ostamista. Hyvät skannerit vain ovat aika kalliita", Oiva harmittelee ja muistuttaa, että skannaaminen tapahtuu täysin vapaaehtois pohjalta. "Mitään palkkiota emme saa."

Oiva muistuttaa, että skannaajalla täytyy itsellä olla aito mielenkiinto kirjan sisältöön. Tekstintunnistushjelma tekee virheitä. Siksi kirja on oikoluettava läpi, kun se on skan-

nattu. Asiassa on hyväkin puolensa: "Nyt tulee luettua oikoluvun yhteydessä uusiakin kirjoja", Oiva toteaa tyytyväisenä.

"Minun tietääkseni olen kuitenkin ainoa kuurosokea skannaaja."

Skannaajille on perustettu oma sähköpostialueensa Postirobotin palvelimelle. Oiva Hellman kuitenkin kaipaasi silloin tällöin varsinaista yhteistä koordinoitipalaveria, missä luotaisiin yhteisiä pelisääntöjä Celia-kirjaston ja vapaaehtoisten skannaajien välille sekä koottaisiin yhteen ohjeita, miten esimerkiksi kirjan valikkorakenteen tekemistä selkeytettäisiin. Etenkin aloitteleville skannaajille tiiviimmästä yhteistyöstä olisi varmasti hyötyä. "Yksi kokous meillä on Celian kanssa ollut, mutta se jäi siihen".

Skannaajat alueen kautta tulee silloin tällöin pyyntöjä saada joku kirja palvelimelle. Pyyntöjä tulee myös yksityisesti. Joskus kirja on skannattu kahteen kertaan, mutta sitä tapahtuu erittäin harvoin.

"Olen saanut hienoa palautetta työstäni", Oiva toteaa tyytyväisenä. Hän suosittelee luetushjelman kautta saatavia Asiakasjulkaisuja myös kuurosokeille, koska lukiessa voi käyttää erilaisia apuvälineitä: pistenäyttöä, suurennusohjelmaa tai puhesyntetisaattoria. ■

Skype on monipuolinen puhelin

Unto Honkanen

Skype on tietokoneohjelma, jonka voi ilmaiseksi ladata omalle tietokoneelleen. Skypellä voi soittaa ilmaiseksi puheluja toisille saman ohjelman käyttäjille kaikkiin maihin.

Ensimmäisen latauksen yhteydessä käyttäjä myös rekisteröityy Skypen käyttäjäksi. Rekisteröitymisen yhteydessä annetaan käyttäjätunnus, jonka pitää olla yksilöllinen jokaisella käyttäjällä. Usein se on nimestä muodostettu lyhenne, jonka perään annetaan numeroita jos haluttu tunnus on jo käytössä. Tunnuksen lisäksi vaaditaan pakollisena tietona sähköpostiosoite. Myös nimi, osoite, kansallisuus ja kielitietoja voi halutessaan antaa, mutta niiden antamisessa on omat riskinsä. Suomenkielisen ohjelman voi ladata osoitteesta: www.skype.com/intl/fi/helloagain.html. Uusin versio ohjelmasta on 3.0.

Ohjelman lisäksi tarvitaan mikrofoni ja kaiuttimet tai korvakuulokkeet. Mikrofonin saa halvimmillaan 10 eurolla, mutta äänenlaatu on parempi hieman kalliimmissa laitteissa. Saatavilla on myös sankaluureja eli headsettejä, joissa on mikrofoni ja kuulokkeet sa-

massa laitteessa. Myös induktiolaitteiden käyttö on mahdollista ja silloin kaiuttimia ei tarvita.

Jos Skypeä halutaan käyttää kuvapuhelimenä, tarvitaan vielä web-kamera, joiden hintahaarukka on noin 30 – 100 euroa. Web-kameroissa on myös mikrofoni, mutta äänen laatu on niissä huono ja kiertoilmiö kaiuttimien kautta saattaa aiheuttaa vinkumista. Oheislaitteiden valinnan voi tehdä tietokoneen asetuksista.

Skypen puhelinluettelossa on jo yli 100 miljoonaa käyttäjää. Sieltä voi nimen ja mahdollisten muiden tietojen perusteella etsiä henkilön, jolle haluaa soittaa. Ensimmäisellä kerralla puhelun vastaanottaja voi hyväksyä tai hylätä soittajan. Hyväksymisen yhteydessä molempien henkilökohtaiseen kontaktiluetteloon tulee nimi- ja skype-tunnus, jonka perusteella jatkossa voidaan soittaa toisilleen. Nimet on ryhmitelty aakkosjärjestykseen.

Luettelon alussa ovat henkilöt, jotka ovat sillä hetkellä käyttämässä Skypeä eli ovat online-tilassa. Kuukausi tai vuosimaksuja ei tässä toiminnossa ole.

SkypeOut toiminnolla voi soittaa myös lanka- ja matkapuhelimiin. Lankapuhelut ovat edullisia, sillä ne tapahtuvat useimmiten paikallispuheluina vastaanottajasta riippumatta. Esim. puhelu Ruotsiin maksaa 0,025 euroa per minuutti eli saman kuin puhelu naapuriin. Edellytyksenä on etukäteen maksettava summa Skypen tilille. Käytännössä se tapahtuu avaamalla SkypeOut-tili ohjelman kautta. Paluuviestissä saa viitenumerolla varustetun laskun esim. 11,50 euroa.

Maksun voi suorittaa nettipankin kautta Nordeassa olevalle tilille. Maksun käsittelyaika on suomalaisille maksuille 2 - 4 vuorokautta, jonka jälkeen tulee sähköpostin kautta ilmoitus saadusta maksusta. Ilmoituksen jälkeen voi Skypellä soittaa haluamiinsa puhelinnumeroihin. Puhelinnumerot voi myös etukäteen tallentaa omaan kontaktiluetteloon ja valita puhelun sieltä. Nuo nimet ja numerot ovat kontaktiluettelossa heti online tilassa olevien perässä.

Jos haluaa luopua lankapuhelimesta ja siirtyä tietokonepuheluihin myös sisään tulevien puheluiden osalta voi tilata Skypeln numeron, johon ystävät voivat soittaa mistä tahansa puhelimesta. Itse voi ottaa puhelun vastaan kannettavan tietokoneen kautta missä tahansa maailmalla. Perusmaksu Skypeln toiminnosta on noin 35 euroa vuodessa. Hintaan sisältyy myös

puhelinvastaajana toimiva Voicemail-toiminto, joka ottaa puhelut vastaan kun on kiireinen tai ei ole netissä.

Kuvapuheluita voi puhua ja viittoja laajakaistan kautta toisten web-kameraa ja Skypeä käyttävien kanssa ympäri maailmaa. Ennen kuin kamera liitetään koneen USB-väylään täytyy asentaa ohjelmat, jotka tulevat sen mukana levykkeellä. Viittominen on syytä tehdä rauhalliseen tahtiin, sillä laajakaistanopeudet eivät vielä ehdi siirtää nopeita liikkeitä. Halutesaan voi keskustella myös kirjoittamalla eli chattailemalla. Skype SMS:llä voi lähettää tekstiviestejä ystävien kännyköihin.

Uusimmassa 3.0-versiossa on Skypecasts-toiminto, jossa käyttäjät voivat puheella keskustella johonkin aiheeseen keskittyneessä ryhmässä. Niitä on useilla kielillä ja jokainen voi vuorollaan esittää oman mielipiteensä aiheesta. Jokaisella ryhmällä on isäntä, joka jakaa puheenvuoroja käyttäjille.

Kahden vuoden käyttökokemuksen perusteella Skype soveltuu paremmin itselleni kuin perinteinen lankapuhelin, sillä tietokoneella voin käyttää erilaisia apuvälineitä hyväksi. Lähiaikoina se on käytettävissä aikaisempaa edullisemmin, ja wlan-verkon kautta jopa ilmaiseksi myös uusilla matkapuhelimilla ja niiden induktiolaitteilla. ■

Sinikka mukaan Kuntoutumistyön kehittämiprojektiin

Kuntoutumistyön kehittämisprojektin projektivastaava **Kari Korhonen** on vuoden 2007 alusta työskennellyt osapäiväisenä. Karin rinnalle projektiin projektityöntekijäksi on nimitetty **Sinikka Yli-Kerttula**. Sinikka on tuttu kasvo Toimintakeskuksella, missä hän on työskennellyt kuntoutustutyöryhmässä vuoden 2006 alusta saakka. Sinikka on koulutukseltaan fysioterapeutti ja kuntouksen ohjaaja (AMK). Kotona häntä tukevat aviomies ja 7- ja 10-vuotiaat tyttäret sekä kaksi marsua. Harrastuksiin kuuluvat ratsastus, kuntosalilla käyminen ja tärkempänä perheen kanssa kaikkien asioiden puuhastelu. Sinikalla on vihreät silmät ja vaalea polkkatukka. Hän on 165 cm pitkä ja vartaloltaan hoikka. ■

Leiritiedote

Toimintakalenterissa 2007 oli luvussa 2.3. Leiritoiminta virhe ensimmäisten leirien kohdalla. Talviliikuntaleiristä oli mukana vain otsikko mutta leirin tiedot puuttuivat kokonaan. Alla Talviliikuntaleirin tiedot:

Talviliikuntaleiri

Aika: 5.-9.3.2007

Paikka: Liikuntakeskus Pajulahti, Nastola

Kohderyhmä: Kaikki kuurosokeat.

Sisältö: Koe liikunnan riemu. Mahdollisuus kokeilla eri liikuntamuotoja. Talvi- ja sisäurheilulajeja. Laskettelua. Ohjelman suunnittelusta vastaavat Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijat

Vetäjät: Martti Avila ja Timo Pelkonen sekä LAMK erikoisliikunnan opiskelijat

Hinta: 92,50 euroa

Ilmoittautuminen: 26.1.2007 mennessä

Lisätietoja: Heikki Majava

PL 40, 00030 Iiris. P. (09) 5495 3513 (myös tekstipuh.), matkap. 040 529 3439, heikki.majava@kuurosokeat.fi

Huomioi myös **Kesäliikuntaleirin** ajankohta: leiri järjestetään kesäkuussa, 11.-15.6.2007.

Ilmoittautuminen 4.5.2007 mennessä Heikki Majavalle. ■

Lakimiehen palsta:

Kuurosokea lentomatkestajana

Seppo Puukko

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2006 vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä on tullut voimaan elokuussa 2006 ja asetusta sovelletaan kokonaisuudessaan 26.7.2008 alkaen. Artikloja 3 ja 4 sovelletaan 26.7.2007 alkaen.

Asetuksen lähtökohtana on, että vammaisilla ja liikuntarajoitteisilla henkilöillä on oltava samat mahdollisuudet lentomatkamiseen kuin muillakin kansalaisilla. Lentoliikenteen harjoittaja tai tämän edustaja ei saa vammaisuuden tai liikuntarajoitteisuuden perusteella kieltäytyä hyväksymästä varausta lennolle eikä saa kieltäytyä ottamasta lentokoneeseen EU:n alueen lentokentältä lähtevää vammaista jolla on asianmukainen lentolippu ja varaus lennolle.

Artiklan 4 mukaan hyväksymisestä voi kieltäytyä vammaisuuden ja liikuntarajoitteisuuden perusteella ainoastaan, jos sen on välttämätöntä voimassa olevien turvallisuusvaatimusten noudattamiseksi.

Tällöin asetuksen mukaan voidaan vaatia, että vammaisen tai liikuntarajoitteisen henkilön seurassa on oltava toinen henkilö, joka kykenee antamaan kyseisen henkilön tarvitsemää apua. Lentoyhtiö voi evätä muutoin matkustajalta pääsyn lennolle.

Apulaisoikeuskansleri on 28.11.2006 antanut päätöksen kanteluun, jossa kysyttiin Finnairin oikeutta vaatia kuurosokeilta matkustajilta avustajan käyttämistä lennoilla.

Apulaisoikeuskansleri totesi, ettei oikeuskanslerin toimivaltaan sinällään kuulu kysymyksessä olevan lentoyhtiön asiakaspalvelun tutkiminen. Apulaisoikeuskansleri ei kuitenkaan myöskään löytänyt asiaan liittyen viranomaisen toiminnasta lainvastaisuutta. Apulaisoikeuskansleri kuitenkin totesi, että kuurosokeiden matkamahdollisuuksia koskeva asia liittyy perustuslaissa säädettyihin keskeisiin yhdenvertaisuuden ja liikkumisvapauden periaatteisiin, mutta myös perustuslaissa säädet-

tyyn oikeuteen henkilökohtaiseen turvallisuuteen.

Finnair Oyj:n asiassa antaman selvityksen mukaan tarvittaessa matkustajalentokone on pystyttävä hätä- ja poikkeustilanteissa tyhjentämään 90 sekunnissa. Mikäli matkustajaksi pyrkivän kyky itsenäiseen toimintaan hätä- ja poikkeustilanteissa on merkittävästi alentunut syystä tai toisesta, on edellytyksenä lennolle hyväksymisessä henkilökohtaisen saattajan mukanaolo matkustajan omalla kustannuksella. Mitään yhtenäisiä soveltamisohjeita tähän Finnair ei esittänyt.

Näillä perusteilla päädytään siihen että käytännössä kuitenkin ainoa varma tapa varmistautua lennolle pääsystä on sopia etukäteen kulloinkin vaadittavasta menettelystä lentoyhtiön kanssa.

Irman palsta: **Maukas jauhelihamureke**

400 g paistinjauheliha
1 purk kermaviiliä tai vettä
1 pussi ranskalainen sipulikeitto

Kaada ranskalaisen sipulikeiton ainekset vuokaan, lisää kermaviili tai vettä 5 min turvotusta varten. Lisää paistinjauheliha siihen ja sekoita hyvin. Paista 200 asteen uunissa noin 45 min Seuraksi perunamuusi ja salaattia.

Ohje löytyi ranskalaisen sipulikeitto pussin kyljestä.

Suomen televisio siirtyy digiaikaan

Heikki Ekola

Nykymuotoisten televisio-ohjelmien lähetys loppuu Suomessa tämän vuoden elokuun viimeinen päivä. Syyskuun alusta lähtien TV-ohjelmia lähetetään vain uudella digitaalitekniikalla.

Digitaalisten tv-lähetysten seuraaminen edellyttää joko vanhaan televisioon liitettävän digisovittimen tai uuden digitelevision hankkimista. Digitelevision digivastaanotin on sisäänrakennettuna. Tällaiset televisiot ovat kuitenkin vielä kalliita.

Digitekniikan ansiosta television kuvan- ja äänen laatu paranee, sillä digitekniikka ei ole yhtä herkkä häiriöille kuin vanha. Digi-tv tuo myös tullessaan uusia kanavia vanhojen lisäksi. Osa uusista kanavista voi olla maksullisia. Maksullisten kanavien vastaanottamista varten digisovittimessa pitää olla vähintään yksi maksukorttipaikka.

Televisio-ohjelmia voi tallentaa kuten aikaisemminkin VHS-nauhurilla tai tallentavalla DVD-soittimella. Markkinoilla on myös hieman perusmalleja

kalliimpia, tallentavia digisovittimia. Näillä digibokseilla voi tallentaa ohjelmia suoraan laitteen omalle kovallevylle, kaikkein kalleimmilla malleilla jopa useita ohjelmia samanaikaisesti. Silloin erillistä muuta tallentamisvälinettä ei tarvita.

Erillinen DVD-soitin on kuitenkin tarpeellinen, mikäli haluaa katsoa vuokraelokuvia tai vaikkapa kuurosokeiden viitottuja lehtiä, jotka vuoden alusta on alettu tuottaa DVD:llä.

Äänitekstitys osa digiuudistusta

Äänitekstitys on yksi digitekniikan tuoma mahdollisuus palvella paremmin näkövammaisia television katsojia. Digitaalisella YLE-TV-1-kanavalla äänitekstitettyjä lähetyksiä on voinut seurata elokuusta 2005 lähtien. Äänitekstitettyjä ohjelmia lähetetään tällä hetkellä noin 40 tuntia viikossa. Toistaiseksi äänitekstitys on käytössä vain YLE-TV-1-kanavalla. YLE on ilmoittanut, että äänitekstitys laajenee kaikille sen kanaville. Aikataulusta ei vielä ole kuitenkaan tarkkaa tietoa.

Äänitekstityspalvelussa ohjelmaäänneen lisätään puhesyntetisaattorin ääni, joka lukee samat tekstit, jotka näkyvät television ruudulla. Ohjelman ääntä on vaimennettu kuudella desibelillä, jotta puhesyntetisaattorin ääni erottuisi ohjelmaäänestä. Ohjelmaääntä tarvitaan taustalla siksi, että ohjelman tapahtumia voisivat seurata myös ne, joiden näkö ei muuten riitä tapahtumien seuraamiseen kuvavuodusta. Joillekin kuulolaitteen käyttäjille tämä ratkaisu on huono. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole olemassa keinoa, jolla ohjelmaäänen saisi kokonaan kytkettyä pois tai että katsoja voisi itse säätää syntetisaattorin äänen ja ohjelmaäänen suhdetta.

YLEn tavoitteena on äänitekstitetyn ohjelmatarjonnan laajentaminen. Tällä hetkellä vain sellaiset ohjelmat voidaan ajaa äänitekstityspalveluun, joiden materiaali on olemassa jo koko tuotantoketjun alussa. Ajankohtaisohjelmat sekä uutismateriaali eivät ole tällaista materiaalia. Siksi niitä ei voida vielä äänitekstittää. YLE etsii kuitenkin keinoja myös nopeasti tuotettavien ohjelmien saamiseksi äänitekstityksen piiriin. Tehtävä ei ole mahdoton.

Äänitekstityspalvelu toimii siten, että samalla kun kuva ja teksti lähtevät ulos, lähtee teksti tietokoneelle. Tietokoneessa oleva puhesyntetisaattori lukee saamansa tekstin. Puhe-

syntetisaattorin ääni liitetään yhteen ohjelmaäänen kanssa ja lähetetään digitekniikan mahdollistamalla toisella äänikanavalla, Hollannin äänikieli, yhdessä muun TV-ohjelman kanssa. Ratkaisun ansiosta voidaan palvelua käyttää tavallisilla, kaupasta saatavilla digivastaanottimilla. Mitään erilisiä laitteita ei siis tarvita.

Ylen käyttämä tekniikka soveltuisi varsin pienin muutoksin myös muiden TV-yhtiöiden käyttöön. Toistaiseksi kiinnostusta ei muilta TV-yhtiöiltä ole kuitenkaan löytynyt.

Käytetyn puhesyntetisaattorin on valmistanut Bitlips Oy. Puhesyntetisaattorin ääntä ovat jotkut arvostelleet, jotkut taas kiitelleet. Puhesyntetisaattorit ovat kautta aikojen jakanee käyttäjänsä kahteen leiriin sen mukaan, mihin kenenkin korva on tottunut. Joillekin kuulolaitteen käyttäjille nykyinen äänitekstityksen puheääni saattaa olla hieman suttuinen ja hankala. Käytössä olevaan ääneen on päädytty käyttäjätestien perusteella. Myös kuulolaitteen käyttäjiä oli kutsuttu testiryhmään, mutta kukaan ei ilmaantunut paikalle. Testiryhmällä oli valittavissa kaksi puheääntä: **Esa** ja **Martti**. Martti valittiin käytetyksi puheääneksi.

Käytössä oleva puheääni ei kuitenkaan ole lopullinen. Sitä kehitetään koko ajan.■

Digi-tv-muistilista

Heikki Ekola

Digisovitin eli digiboksi on television lisälaite, joka kykenee vastaanottamaan uudet digilähetykset ja muuntamaan ne vanhalla televisiolla katsottavaan muotoon. Digisovitin kytketään television ja antennin väliin. Digisovitin toimii omalla kaukosäätimellä. Digisovittimia on monia eri malleja. Edullisella peruslaitteella voi katsoa yleisiä, kaikille näkyviä kanavia. Joillakin digisovittimilla voi nauhoittaa televisio-ohjelmia jopa usealta kanavalta yhtä aikaa.

Muistilista asioista, jotka kannattaa selvittää ennen digiboksin ostamista:

1. Haluatko ostaa kokonaan uuden television vai haluatko käyttää vanhaa televisiota ja ostaa siihen erillisen digisovittimen?
2. Asutko antenni- vai kaapelitaloudessa? Antennitaloudessa asuvien on hankittava t-typin, kaapelitaloudessa asuvien c-typin digivastaanotin.
3. Riittääkö sinulle lähivuosina kaikille näkyvien ilmaisten kanavien tarjonta? Vai kiinnostaako sinua nyt tai myöhemmin maksullisten kanavien lisätarjonta?
4. Haluatko seurata YLE:n ulkomaan-

kielisiä ohjelmia äänitekstityspalvelun avulla? Tällöin digivastaanottimessa on oltava mahdollisuus valita Hollannin äänikieli ensisijaiseksi äänikieleksi.

5. Haluatko tallentaa ohjelmia?

Digivastaanottimia voi ostaa kodinkoneliikkeistä ja tavarataloista. Edellä olevan lisäksi on myyjän kanssa selvitettävä seuraavat asiat:

1. Toimivatko tekstitykset kaikilla TV-kanavilla?
2. Miten digisovitin kytketään omaan televisioon? Tulevatko laitteen mukana kaikki tarvittavat kaapelit?
3. Miten laitteen päivitys onnistuu tarvittaessa?
4. Voiko liikkeestä saada apua laitteen asennuksessa?
5. Säilyttääkö laite asetuksensa myös sähkökatkon tai antennikaapelin irrottamisen yli?

Miksi digitv?

Digitaalinen lähetystekniikkaan siirytään, koska näin säästetään radioaajuuksia, joita tarvitaan kaikkeen langattomaan tiedonsiirtoon. Nykyisen analogisen lähetysverkon tekniikka vanhenee koko ajan ja verkko olisi joka tapauksessa uusittava asteittain lähitulevaisuudessa. Siirtymisen digitaaliseen tekniikkaan on Euroopan laajuinen hanke. Esimerkiksi Ruotsissa muutos tapahtuu lähes yhtä aikaa Suomen kanssa.■

Kuntoutumiskeskus täytti 25-vuotta

Tuija Wetterstrand

Ulkona ihanan kipakka pikkupakkanen ja lähes pilvetön taivas ennen talven taittumista taas iltaan. Sisällä lämmin ja kotoisa tunnelma, paljon hymyjä, halauksia ja puheensorinaa. Näissä tunnelmissa juhlittiin Jyväskylässä Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskuksen 25-vuotista taivalta tiistaina 19.12. Juhlan kunniaksi Kuntoutumiskeskuksessa pidettiin avoimien ovien päivä.

Vieraille oli tarjolla kahvia, teetä ja glögiä, joulutorttua ja piirakoita. Ruokailutilan takaseinää vasten olevalle pöydälle oli kerätty esitteitä ja yhdistyksen uusia kirjoja. Seinällä oli koelma värikkäitä papereita: työntekijät olivat kirjoittaneet niille mielteitään ja tunnelmiaan siitä, millaiselta ensimmäinen työpäivä Kuntoutumiskeskuksessa tuntui. Monessa kirjoituksessa toistui ajatus ensihämmennyksestä, mutta toisaalta ihailusta osaavaa ja työlleen omistautunutta henkilökuntaa kohtaan.

Tytti Kaisla johtajana vastaanotti kaikki päivän aikana tuodut lahjat. Niitä tuli runsaasti ja kaikki olivat mieluisia. Tytti on Kuntoutumiskeskuksen järjestyksessä viides johtaja. Aikai-

semmista johtajista paikalla oli ensimmäinen, **Marja-Leena Saarinen** sekä Tytin edeltäjä **Jouni Riihimäki**. Tytti kuvaili päivää oikein onnistuneeksi "Tosi mukava tunnelma on ollut. Ihmisiä on käynyt tosi paljon, on solmittu uusia kontakteja ja verestetty vanhoja."

Myös työntekijät hymyilivät tyytyväisinä. **Sari Antikainen** kuvaili juhlia lämminhenkiseksi ja ilmapiiriltään avoimiksi. **Satu Kosonen** vahvisti, että päivä oli ollut mukava ja tunnelma rento. "Itse olen aika uusi työntekijä täällä, joten on ollut mukava tutustua täällä uusiin ihmisiin."

Kun avoimet ovet sulkeutuivat ilta-päivällä odotti henkilökuntaa vielä yhteinen jouluillallinen. Iltajuhlissa lastenhoitaja **Päivi Järviselle** luovutettiin juhlallisoin menoin Vuoden Työntekijä -tunnustus.

"Haluan kiittää Suomen Kuurosokeat ry:n hallitusta tästä arvokkaasta tunnustuksesta", Päivi Järvinen sanoo. "On ollut tosi ilo kun on voinut miettiä töitä taaksepäin, ja eteenpäin taas uudella innolla. Kiitos vaan kaikille."

Vas. Päivi Järvinen kiinnittää vieraskirjaa seinälle. Juhlissa tavattiin vanhoja ja uusia tuttuja ja nähtiin paljon iloisia ilmeitä. Oikealla Kuntoutumiskeskuksen ensimmäinen johtaja Marja-Leena Saarinen.

Väkeä tuli sisään jatkuvana virtana ja moni muisti Kuntoutumiskeskusta lahjalla. Lahjapaketteja oli pieniä ja isoja, kaikki mieluisia! Lahjoja ojentamassa vas. yöhoitaja Tarja Juntunen, keskellä Kuulonäkövammaisten Lasten Vanhemmat ry:n pitkäaikainen puheenjohtaja Arvi Kivioja ja oik. puheenjohtaja Tuula Hartikainen ja toiminnanjohtaja Kai Leinonen.

Pienimpien juhlavieraiden iloisia ilmeitä

Kuvat: Kalle Kiviniemi